

Лисенко С.М.

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки і підприємництва Індустріального інституту ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ

СОБІВАРТІСТЬ ВИДОБУТКУ ВУГІЛЛЯ ЯК ЧИННИК РИНКОВОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ
COST PRICE OF COAL MINING AS A FACTOR OF MARKET PRICING

АНОТАЦІЯ

У статті узагальнено основні проблеми, пов'язані з реформуванням вугільної галузі. Проаналізовано величину і структуру собівартості товарної продукції державного вугільного підприємства. Виявлено тенденції та залежність змін у структурі витрат від механізму надання державної підтримки. Досліджено зв'язок базової ціни вугільної продукції і паливної складової тарифу на електроенергію. Обґрунтовано необхідність переходу до ринкового ціноутворення на вугільну продукцію.

Ключові слова: вугілля, державна підтримка, собівартість, ринкове ціноутворення, реформування

АННОТАЦИЯ

В статье обобщены основные проблемы, связанные с реформированием угольной отрасли. Проанализированы величина и структура себестоимости товарной продукции государственного угольного предприятия. Выявлены тенденции и зависимость изменений в структуре издержек от механизма предоставления государственной поддержки. Исследована связь базовой цены угольной продукции и топливной составляющей тарифа на электроэнергию. Обоснована необходимость перехода к рыночному ценообразованию на угольную продукцию.

Ключевые слова: уголь, государственная поддержка, себестоимость, рыночное ценообразование, реформирование

ANNOTATION

The article generalizes the main problems of coal industry reform, analyzes amount and structure of cost price of commercial output of state-owned mining company, reveals trends and regularities in changes of expenditures structure depending on state support, investigates the connection of coal production base price and price for fuel constituent of electricity rate, substantiates the necessity of transition to market pricing for coal production.

Keywords: coal, state support, prime cost, market pricing, reform

Постановка проблеми. Вугільна промисловість залишається однією з базових галузей національної економіки України, яка одержує фінансову підтримку з боку держави. Але незважаючи на це, динаміка основних показників державних вугільних підприємств за останні роки є негативною і свідчить про посилення кризових явищ у галузі [1].

На сьогоднішній момент український уряд визнає неможливість для держави підтримувати збиткові підприємства вугільної промисловості, ураховуючи складну ситуацію в національній економіці. Це вимагає у процесі реформування галузі розв'язати низку проблем, пов'язаних із відсутністю системних кроків щодо приватизації шахт та удосконалення цінової і тарифної політики залежно від енергетичної цінності вугільної продукції, яка би стимулювала підприємства до підвищення ефективності виробництва[2].

Середньостроковим планом пріоритетних дій Уряду до 2020 року, який затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р відповідно до Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020”, схваленій Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5 [3], передбачено у 2017 році почати перехід до ринкового ціноутворення на енергетичне вугілля, у тому числі розроблення нормативно-правових актів з цього питання [1].

Актуальність таких кроків вимагає наукового обґрунтування необхідності переходу до ринкового ціноутворення на вугільну продукцію з урахуванням інтересів національної безпеки України в аспекті енергетичної незалежності нашої країни. Ці питання є тісно пов'язаними з проблемами ціноутворення на енергетичному ринку в сегменті теплової генерації електричної енергії, оскільки вартість використовуваного вугілля становить близько 80% у тарифі на електроенергію. Найбільш значущими проблемами в цьому сенсі є непрозорість і монопольний характер ринку, а також відсутність дієвих заходів щодо диверсифікації постачальників вугілля і його видів.

У свою чергу, висока енерго- та матеріаломісткість підприємств вугільної галузі, використання обладнання з високим рівнем зношення (40% усіх шахт експлуатуються понад 70 років) та інші специфічні чинники обумовлюють те, що собівартість видобутку як газового, так і антрацитового вугілля на державних шахтах є неконкурентоспроможною на міжнародному ринку.

У зв'язку з цим управління витратами і пошук шляхів зниження собівартості видобутку вугілля стає ключовим чинником оздоровлення виробничого та фінансово-економічного стану вугледобувних підприємств ДП “Львіввугілля” та “Волиньвугілля”, а також деяких шахт, які розташовані на контрольованих Україною територіях Донецької та Луганської областей і містяться в переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації згідно з [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні проблеми та практичні аспекти застосування систем управління витратами є достатньо дослідженими з огляду на фундаментальне значення самої категорії витрат виробництва. Серед останніх розробок науковців виділяються актуальні прикладні аспекти управління витратами на основі теорії обмежень [5, с. 40-48], удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління витратами підприємства з урахуванням сценарію стратегічної поведінки підприємства та орієнтування на стан управління параметрами його бізнес-процесів під час відбору та визначення цільових орієнтирів [6, с. 68-75], дослідження витрат і собівартості у процесі реструктуризації підприємства, що грає особливу роль

для вугільної галузі [7, с. 137-141], дослідження базових принципів управлінського обліку та особливостей формування цільової собівартості [8, с. 339-349]. Особливу актуальність і соціально-економічне значення мають пропозиції фахівців щодо створення та збереження робочих місць у Донецькій та Луганській областях на період до 2017 року, тобто регіонах, для яких вугільна галузь є базовою [9, с. 3-26] та ін.

В умовах збитковості державних вугільних підприємств зацікавленість викликають також методологічні дослідження поняття "гранична собівартість" за умов визнання конкретної шахти низькоефективною та у разі вирішення питання про адресне фінансування окремих технологічних ланок підприємства. [10, с. 137-143]. Найбільш нагальні проблеми паливозабезпечення та паливоспоживання ТЕС України, які знаходять часткове відображення у працях вітчизняних науковців, стосуються впливу впровадження нормативних документів та прогресивних цінових шкал на покращання якості вугільної продукції та витіснення газу і мазуту з паливної бази ТЕС. Автор показує, що ринки енергетичного вугілля та електроенергії є взаємозалежними, що за умов державного регулювання закупівельної ціни електроенергії, виробленої на ТЕС, базова ціна вугільної продукції повинна визначатися з урахуванням паливної складової виробництва електроенергії. [11, с. 3-17].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. При всій значимості проведених наукових досліджень, деякі актуальні питання підвищення ефективності вугільних підприємств залишаються недостатньо висвітленими. Зокрема, вимагають подальшого розвитку питання розробки механізмів мотивації до пошуку і реалізації внутрішніх резервів економії витрат вугільних підприємств в умовах скорочення обсягів державної підтримки. Подальшого наукового обґрунтування потребують способи переходу до ринкового ціноутворення на вугільну продукцію з урахуванням аспекту енергетичної незалежності нашої країни.

Сукупність зазначених актуальних наукових і практичних завдань зумовила мету даної роботи, яка полягає у визначенні основних шляхів і способів

оздоровлення виробничого та фінансово-економічного стану державних вугледобувних підприємств на основі підвищення мотивації до зменшення собівартості видобутку вугілля в умовах переведення галузі на бездотаційний та самоокупний режим діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз собівартості готової вугільної продукції в межах даного дослідження проводився на прикладі Відокремленого підрозділу «Шахта 1-3 Новогродівська» Державного підприємства «Селидіввугілля» на даними «Звіту про собівартість готової вугільної продукції» (форма №10-п) за 2012-2016 роки. Це підприємство було вибране з огляду на те, що воно є перспективним для приватизації відповідно до Постанови КМУ від 31 серпня 2016р. №588 [12].

Обсяг виробництва є основним чинником, який визначає величину собівартості одиниці продукції, що є особливо відчутним для виробництв зі значною часткою умовно-постійних витрат, до яких належить видобуток вугілля. Динаміку виробництва готової вугільної продукції ВП «Шахта 1-3 Новогродівська» наведено на рис. 1. Різке падіння видобутку у 2014-2016р.р. було спричинене неможливістю для державного підприємства вести підготовчі роботи через спірні юридичні питання, що стосуються права на відробку частини шахтного поля.

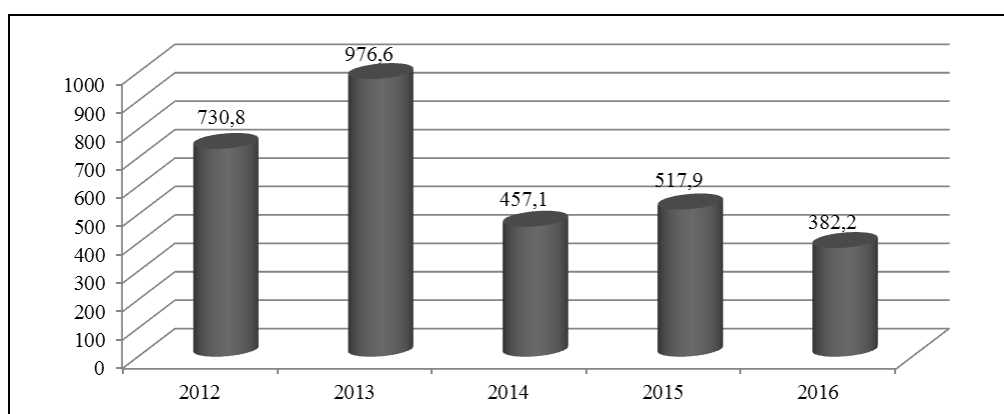

Рис. 1. Обсяги готової вугільної продукції ВП «Шахта 1-3 Новогродівська», тис. т

Така ситуація є незадовільною не тільки з погляду збільшення собівартості видобутку 1 тони вугілля, але й з погляду незадовільного забезпечення теплоелектростанцій, які працюють або плануються до перевodu на вугілля

марки Г (Г1, Г2), яке видобуває досліджуване підприємство. У зростанні попиту на газове вугілля вбачається значний резерв для зниження витрат виробництва та розвитку шахт на основі збільшення масштабів видобутку і збуту вугільної продукції.

Відповідно до другого розділу форми №10-п «Витрати на готову вугільну продукцію за елементами» (див. табл. 1) маємо можливість проаналізувати структуру виробничої і повної собівартості.

Таблиця 1

Склад виробничої та повної собівартості за 2012-2016 роки, %

Елементи затрат	2012	2013	2014	2015	2016
Матеріальні витрати (за вирахуванням вартості зворотних відходів)	20,8	19,4	21,6	25,6	30,4
Витрати на оплату праці	45,5	46,2	45,8	39,4	43,8
Відрахування на соціальні заходи	17,8	16,5	16,6	15,6	8,8
Амортизація	6,5	7,1	6,7	11,0	6,1
Інші витрати	4,8	5,6	4,9	4,8	6,1
Виробнича собівартість	95,4	94,8	95,6	96,5	95,3
Адміністративні витрати	4,1	4,3	3,7	3,2	3,7
Витрати на збут	0,5	0,9	0,7	0,3	1,1
Повна собівартість готової продукції	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Згідно з даними табл. 1 більше половини собівартості готової вугільної продукції становлять трудові витрати – частка витрат на оплату праці разом із відрахуваннями на соціальні заходи змінюється від 63,3% у 2012 році до 52,6% у 2016 році. Не зважаючи на певне зменшення частки цих витрат протягом досліджуваного періоду, таку динаміку не можна вважати позитивною, оскільки вона відображає не зменшення трудомісткості видобутку вугілля, а, скоріше, вказує на низький рівень продуктивності і оплати шахтарської праці. Ще одним вагомим чинником, що вплинув на виявлену динаміку, стало зменшення відрахувань на соціальні заходи як в абсолютному, так і відносному вимірюванні. Якщо з макроекономічного погляду такі зміни податкового законодавства (зменшення ставки єдиного соціального внеску) мають позитивний вплив на мотивацію до підвищення рівня ефективності діяльності приватного сектору економіки, то для вугільних підприємств, які знаходяться в

державній власності, мотиваційний вплив ринкового конкурентного ціноутворення є відсутнім. Державним шахтам байдуже до скорочення собівартості за елементами «Витрати на оплату праці» і «Відрахування на соціальні заходи». Спостерігається навіть зворотна ситуація. Згідно з п. 3 «Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткового покриття витрат вугледобувних підприємств, що включаються до собівартості готової товарної вугільної продукції», який періодично затверджується Кабінетом міністрів України (чинний документ затверджено постановою КМУ від 21.02.2017р. №92): «Бюджетні кошти використовуються для фінансового оздоровлення вугледобувних підприємств шляхом часткового покриття витрат, що включаються до собівартості готової товарної вугільної продукції, ... спрямовуються на: оплату праці та внесення обов'язкових платежів, пов'язаних з виплатою заробітної плати; оплату спожитої електроенергії.» [13]. Таким чином, вугільні підприємства отримують дотації з бюджету саме на ті статті витрат, які є найсуттєвішими. Від величини цих витрат та вміння обґрунтувати їх перед головним розпорядником бюджетних коштів і відповідальним виконавцем бюджетної програми, тобто перед Міненерговугілля, буде залежати розмір державної підтримки. В такій системі не вбачається стимулів для шахт знижувати витрати на оплату праці, а отже, і на відрахування на соціальні заходи.

Не дивно, що аналогічна ситуація спостерігається з витратами на електроенергію. Як видно з табл. 1, другою за часткою у повній собівартості готової продукції є стаття «Матеріальні витрати»: якщо у 2012 році їхня частка становила 20,8%, то у 2016 році вона збільшилася до 30,4%. У свою чергу, за даними, що наведено в табл. 2, видно, що в структурі матеріальних витрат першість належить витратам на електроенергію. Їхня динаміка протягом 2012 – 2016 р.р. демонструє збільшення частки витрат на електроенергію. Якщо у 2012 році витрати на матеріали становили 49,5% від суми матеріальних витрат, а витрати на електроенергію – відповідно 27,4%, то у 2016 році ситуація

змінилася: частка витрат на матеріали зменшилася до 28,7%, а витрат на електроенергію, навпаки, збільшилася до 38,8%.

Таблиця 2

Динаміка структури матеріальних витрат за елементами витрат (%)

Елементи витрат	2012	2013	2014	2015	2016
Матеріальні витрати (за вирахуванням вартості зворотних відходів), у тому числі:	100	100	100	100	100
допоміжні матеріали	49,5	50,9	44,4	33,7	28,7
паливо	3,6	2,6	2,9	2,6	2,9
електроенергія	27,4	30,1	31,1	33,9	38,8
послуги виробничого характеру	19,6	16,4	21,6	29,8	29,6

Причиною таких змін стало як підвищення цін на матеріальні ресурси, перш за все – тарифів на електроенергію, так і відсутність стимулів для зменшення собівартості вугільної продукції за елементом «Електроенергія» завдяки відшкодуванню цього виду витрат через механізм державної підтримки.

Для порівняння в табл. 3 наведено величину і структуру операційних витрат державного підприємства «ВП «Шахта 1/3 «Новгородівська» ДП «Селидіввугілля» та вугільного підприємства недержавної форми власності ПрАТ ДТЕК «Павлоградвугілля» за період 2015-2016 р.р.

Таблиця 3

Динаміка складу і структури операційних витрат ПрАТ ДТЕК

«Павлоградвугілля» та ВП «Шахта 1/3 «Новгородівська» ДП «Селидіввугілля»

Найменування показника	ПрАТ ДТЕК "Павлоградвугілля"				ВП "Шахта 1/3 "Новгородівська" ДП "Селидіввугілля"			
	2015		2016		2015		2016	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Матеріальні витрати	2301344	20,14	3027731	13,70	152338	21,32	178002	26,10
Витрати на оплату праці	2655842	23,24	2420988	10,96	242350	33,92	268256	39,34
Відрахування на соціальні заходи	556248	4,87	1175449	5,32	122954	17,21	58800	8,62
Амортизація	2405831	21,05	2156053	9,76	67139	9,40	36687	5,38
Інші операційні витрати	3507797	30,70	13317446	60,27	129760	18,16	140166	20,55
Разом	11427062	100,0	22097667	100,0	714541	100,0	681911	100,0

Аналіз наданих показників дає можливість побачити, що в структурі операційних витрат державної шахти очікувано наростає переважання витрат на оплату праці як у вартісному вимірі, так і у відсотках до суми операційних витрат, не дивлячись на те, що обсяги видобутку вугілля скорочувалися: частка витрат на оплату праці збільшилася за 2015-2016 р.р. на 5,4 п.п. і становила 39,3%. Натомість, для ПрАТ ДТЕК «Павлоградвугілля» було характерним зниження частки витрат на оплату праці з 23,2% у 2015 році до 10,9% у 2016 році. Серед інших причин, вважаємо, що значну роль в цих процесах відіграє законодавчо закріплена норма про відшкодування витрат на заробітну плату і електроенергію з державного бюджету.

Динаміка зміни структури матеріальних витрат з переважною часткою витрат на електроенергію також є підтвердженням попереднього висновку. Як і у випадку із витратами на оплату праці, спостерігаємо зниження частки матеріальних витрат для вугільного підприємства, яке не отримує дотацій з бюджету, з 20,1% у 2015 році до 13,7% у 2016 році. Для державного підприємства, що дотується з бюджету, частка матеріальних витрат, навпаки, збільшилася відповідно з 21,3% до 26,1%.

Таким чином, мусимо констатувати, що в умовах відсутності ринкової конкуренції, собівартість вугільної продукції державних підприємств ні за своєю величиною, ні за структурою не є конкурентоздатною. Державна підтримка у вигляді бюджетних коштів, метою якої урядом декларується фінансове оздоровлення вугледобувних підприємств шляхом часткового покриття витрат, що включаються до собівартості готової товарної вугільної продукції, для задоволення потреби галузей економіки у відповідному обсязі високоякісної продукції [13], не досягає цієї мети, не сприяє пошуку державними підприємствами резервів зниження собівартості та оптимізації її структури.

Але вимагати від підприємств конкурентного рівня і складу собівартості без ринкового ціноутворення на вугільну продукцію не можна. Відсутність стимулів для ефективного функціонування призводить до хронічного кризового

стану вугільної промисловості протягом багатьох десятиліть та зловживань навколо державного фінансування цієї галузі. Як видно з табл. 4 (розраховано на основі [14]), у липні 2017р. тільки два підприємства із одинадцяти, які підпорядковано Міненерговугілля, а саме ДП «Львіввугілля» та ПАТ «ш. Надія», мали ціну 1т вугілля, яка давала можливість повністю покрити витрати виробництва та отримати прибуток. Загальна величина збитків по Міненерговугілля тільки за липень 2017р. сягає майже 146 млн. грн.

Таблиця 4

Окремі фактичні показники вугледобувних підприємств
Міненерговугілля за липень 2017 року

Назва підприємства	Товарна вугільна продукція			Собівартість 1 т товарної вугільної продукції	Прибуток/ збиток на 1 т товарної вугільної продукції	Прибуток/ збиток від реалізації товарної вугільної продукції
	обсяг	вартість	ціна 1 т			
	тис. т	млн.грн.	грн.	грн.	грн.	млн.грн.
Міненерговугілля – всього, у т.ч.	254,8	421,5	1925,98	2498,73	-572,75	-145,92
ДП "Шахта ім. М.С.Сургая"	26,1	34,1	1309,17	1752,89	-443,72	-11,57
ДП "Ш/у "Південнодонбаське №1"	40,6	43,9	1082,22	1128,18	-45,96	-1,87
ДП "Мирноградвугілля"	16,1	29,9	1858,39	5070,00	-3 211,61	-51,71
ДП "ВК "Краснолиманська"	1,8	1,9	1064,44	6 967,22	-5 902,78	-10,63
ДП "Селидіввугілля"	49,2	97,1	1974,12	2411,97	-437,85	-21,54
ДП "Торецьквугілля"	13,7	26,3	1926,29	4850,39	-2 924,10	-39,99
ДП "Первомайськвугілля"	6,8	12,5	1839,26	7813,39	-5 974,13	-40,75
ПАТ "Лисичанськвугілля"	7,5	13,9	1858,79	7089,20	-5 230,41	-39,23
ДП "Львіввугілля"	69,2	124,6	1799,30	1678,82	120,48	8,34
ПАТ "ш.Надія"	15,7	24,6	1570,68	1405,21	165,47	2,59
ДП "Волиньвугілля"	8,1	12,5	1537,23	2620,00	-1 082,77	-8,77

Дискусійним залишається питання про обґрунтованість цін на енергетичне вугілля в умовах відсутності вільного ринку та втрати контролю над значною частиною підприємств, які видобували вугілля марок А, П і які знаходяться на окупованій території Донецької та Луганської областей. Використання

формули, відомої під назвою «Роттердам+», яку НКРЕКП застосовує для визначення ціни вугілля, розраховуючи тарифи на електроенергію, ніяк не стосується вітчизняних вуглевидобувних підприємств, що постачають вугілля для підприємств теплогенерації. Відповідно до цієї методики вартість вугілля у виробництві вугільно-теплової генерації рахується за формулою «API2+фрахт», де API2 – узагальнений індекс цін на енергетичне вугілля з теплотворною здатністю 6000 Ккал/кг в регіоні АРА (Амстердам, Роттердам, Антверпен), який містить вартість вугілля плюс витрати на його доставку в порт (більш детально див. п.3.1. «Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії», затвердженого Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг 03.03.2016 № 289 [15]). Нові правила встановлення тарифів на електроенергію дозволили енергогенеруючим компаніям суттєво збільшити чистий прибуток. Наприклад, державна компанія «Центренерго» у 1-му кв. 2017р. порівняно з аналогічним періодом 2016р. збільшила чистий прибуток у 3 рази – до 851 млн.грн. з 269,9 млн.грн. [16, с. 2].

Дані табл. 5 [17] наочно демонструють структуру споживання вугілля підприємствами теплової генерації. Постачання палива на українські ТЕС відбувалося у розмірі 2145,7 тис. тон, в тому числі імпортоване вугілля – 472,9 тис.т, тобто 22%, з яких на імпорт вугілля марок АШ та П з Росії припадає майже 66% сумарного імпорту або 14,5% загальної величини поставок палива у липні 2017р.

Таблиця 5

Структура постачання палива теплових електростанцій на липень 2017 року

	ВУГІЛЛЯ (тис.тон)								
	запас на 01.07.17	п о с т а в к а		у тому числі:					
		усього	за добу	Держвуг- лепостач	імпорт, у т.ч.:			ДТЕК	інші
					Польща	Росія	Порт		
ВСЬОГО, з них:	2942,9	2145,7	69,2	250,80		311,50	161,40	1273,00	149,00
АШ + П	964,6	521,9	19,4			311,50	161,40		49,00
Г + Д	1978,4	1623,8	49,8	250,80				1273,00	100,00

Решта палива має вітчизняне походження, з якого частка ДТЕК становить 59,3% від загальної величини поставок палива.

Таким чином, вертикально інтегрована компанія ДТЕК як суб'єкт енергетичного ринку отримує вугілля зі своїх шахт за внутрішніми українськими цінами, але в тариф на електроенергію державним регулятором закладено ціну вугілля, що перевищує собівартість видобутку вугільними підприємствами ДТЕК. Таке становище спричинене як непрозорістю вугільного ринку, так і недоліками регулювання цін монополістів з боку уряду. В результаті, державні вугільні підприємства не тільки не отримують прибуток, але й мають значні борги за поставлену електроенергію. На сьогоднішній день ситуація виглядає так, що неефективна робота вугільної галузі підтримується коштами державного бюджету, а брак конкуренції та прозорості на ринку теплової генерації дає можливість отримувати монопольний прибуток через ціни на продукцію природних монополістів.

Висновки. Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що серед багатьох факторів незадовільного функціонування вугільної галузі виділяється такий чинник, як недосконалість цінової і тарифної політики з урахуванням енергетичної цінності вугільної продукції, а також непрозорість і монополізованість ринку. Тому серед основних заходів щодо відновлення та модернізації вугільної промисловості має бути лібералізація ринку, яка передбачатиме перехід до укладання прямих контрактів між виробниками і споживачами вугільної продукції, впровадження біржової, аукціонної торгівлі вугіллям.

Необхідно відмітити, що підвищення ефективності діяльності вугільних підприємств у значній мірі залежить від урядової політики щодо оптимізації державної підтримки вугільної галузі, яка має передбачати поступове скорочення державної підтримки тільки для цілей водовідведення та соціальної підтримки шахтарів; створення прозорих та конкурентних умов для функціонування вугільної галузі в рамках ринкових відносин і для залучення у вугільну галузь приватних інвестицій; приватизація вугледобувних

підприємств, які мають потенціал для розвитку, тобто відповідні гірничо-геологічні умови, запаси вугілля, виробничу інфраструктуру тощо.

Проблема реформування вугільної промисловості є комплексною та багатогранною, де питання взаємозв'язку собівартості й ринкової ціни як фактору підвищення конкурентоздатності цієї базової для економіки України галузі є одним з важливих компонентів. Подальші наукові розвідки та практичні кроки вбачаються у розкритті проблеми й пошуку шляхів ефективної приватизації вугільних шахт. Особливої уваги, на наш погляд, потребують питання забезпечення таких умов роздержавлення вугільної галузі, щоб в результаті було створено конкурентний ринок з огляду на проблему забезпечення енергетичної незалежності вітчизняного паливно-енергетичного комплексу від поставок з окупованих територій Донбасу та Російської Федерації. Не менш значущим є вироблення дієвих механізмів соціального захисту працівників, яких буде вивільнено у процесі консервації та ліквідації частини збиткових підприємств, що дасть можливість стримати соціальне напруження, особливо у прифронтових районах Донецької та Луганської областей.

Бібліографічний список:

1. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року. Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р [Електронний ресурс] / сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/document/249935963/R0275.doc
2. Концепція Державної цільової економічної програми реформування вугільної промисловості на період до 2020 року" (оновлена). Проект. [Електронний ресурс] / сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245127741

3. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020". Президент України; Указ, Стратегія від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс] / сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Про проведення прозорості та конкурентної приватизації у 2015-2017 роках. Кабінет Міністрів України; Постанова, Перелік від 12.05.2015 № 271 [Електронний ресурс] / сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/271-2015-%D0%BF
5. Голов С. Управлінський облік на основі теорії обмежень / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. - 2012. - № 6. - С. 40-48.
6. Клімов А. В. Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління витратами підприємства / А. В. Клімов // Наук. вісн. Полісся. - 2015. - Вип. 4. - С. 68-75.
7. Ларіонова К. Л. Формування організаційно-економічного механізму управління реструктуризацією підприємства / К. Л. Ларіонова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2015. - № 3(3). - С. 137-141.
8. Нападовська Л. В. Особливості формування цільової собівартості та ціноутворення в умовах глобалізації / Л. В. Нападовська // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2010. - Вип. 7(2). - С. 339-349.
9. Антонюк В. П. Програма створення та збереження робочих місць у Донецькій та Луганській областях на період до 2017 року та наукова експертиза її проекту / В.П. Антонюк, В.І. Ляшенко, О.Ф. Новікова, Є.В. Котов, М.М. Чумаченко // Управління економікою: теорія та практика. - 2014. - № 2014. - С. 3-26.
10. Павленко И. И. Себестоимость в оценке экономической эффективности убыточных угольных шахт Украины / И. И. Павленко // Економіка промисловості. - 2006. - № 1. - С. 137-143.
11. Чернявський М. В. Сучасні проблеми паливозабезпечення та паливоспоживання ТЕС України / М. В. Чернявський // Энерготехнологии и ресурсосбережение. - 2015. - № 3. - С. 3-17.

12. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 2015 р. № 271. Кабінет Міністрів України; Постанова від 31.08.2016 № 588 [Електронний ресурс] / сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/588-2016-%D0%BF/paran18#n18>
13. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткового покриття витрат вугледобувних підприємств, що включаються до собівартості готової товарної вугільної продукції. Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок, Перелік від 21.02.2017 № 92 [Електронний ресурс] / сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92-2017-%D0%BF>
14. Інформація щодо товарної вугільної продукції за липень 2017 р. [Електронний ресурс] / сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245231543&cat_id=245183238)
15. Про затвердження Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії. Нацком. енергетики, ком. послуг; Постанова, Порядок від 03.03.2016 № 289 [Електронний ресурс] / сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0428-16>
16. EAVEXcapital. Фондовый рынок за неделю. 24 апреля – 28 апреля, 2017. Новости компаний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fs.ux.ua/mf/m30100/9180/eavex-equity-weekly-rus-03052017.pdf>
17. Прогнозна структура палива теплових електростанцій на липень 2017 року [Електронний ресурс] / сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245221187&cat_id=245183225)